

рівнем регламентованості, типом професійної ідентичності, характером групових норм та ресурсною спроможністю учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Бочелюк В. Й. Значення феномена довіри у формуванні позитивного соціально-психологічного клімату в організації. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. 2006. Т. VIII, вип. 1. С. 42–48.
2. Карамушка Л. М. Соціальна напруженість в організації: види, наслідки, умови попередження та подолання. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. 2017. Vol. 22, no. 4 (21). P. 79–84.
3. Балабанова К. В. Феномен життєстійкості в професійній діяльності осіб ризиконебезпечних професій. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2016. Вип. 53. С. 5–12.
4. Haslam S. A., Reicher S. D., Platow M. J. *The New Psychology of Leadership: Identity, Influence and Power*. 2nd ed. London : Routledge, 2020.

Ігор Неклонський,
старший викладач кафедри організації
і проведення аварійно-рятувальних
робіт навчально-наукового інституту
цивільного захисту Національного
університету цивільного захисту
України, кандидат військових наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТРЕНАЖЕРНИХ КОМПЛЕКСІВ

Аналіз досвіду діяльності підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану (робота під обстрілами, психологічне навантаження, робота в умовах завалів та небезпечних чинників) вказує на необхідність переоцінки окремих питань щодо практичної підготовки фахівців у сфері цивільного захисту на основі системного аналізу передового міжнародного досвіду та досвіду діяльності підрозділів у населених пунктах і на територіях, що зазнали обстрілів. Ключові проблеми підготовки включають

потребу в оновленні тренажерних баз, вдосконаленні індивідуального захисту та адаптації тренувань до реальних бойових умов.

З метою застосування інноваційних технологій підготовки рятувальників в сучасних умовах ведеться активна робота щодо впровадження передового досвіду різноманітних міжнародних асоціацій та проектів (European Fire Service Colleges Association [1], International Association of Fire and Rescue [2] та ін.). Загальний принцип роботи полягає у дослідженні можливостей комбінованого (почергового) застосування інноваційних комп'ютерних засобів та відповідного устаткування з використанням реальних імітаторів небезпечних факторів під час практичного навчання рятувальників.

Потреба у застосуванні передових технологій обумовлена необхідністю вирішення проблеми, яка полягає в тому, що існуючі тренувальні комплекси (в першу чергу такі як тепло та димокамери, смуги психологічної підготовки), а також наявні методи і засоби підготовки особового складу до роботи не відтворюють реальних умов, а тільки створюють наближений ефект. Крім того, застарілі методики тренувань дають змогу призвичаїтись до них. Це ставить під сумнів ефективність таких тренувань.

В умовах комбінованого підходу до вирішення проблеми для підготовки фахівців Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ) активно впроваджуються прикладні інформаційні технології моделювання дій рятувальних підрозділів в різних умовах, багатофункціональні тренажерні комплекси як мобільного так і стаціонарного типу, а також спеціальні смуги психологічної підготовки модульного типу. Наприклад, активно застосовуються в навчальному процесі відповідні програмні тренажери – комп'ютерні симулятори формування навичок прийняття рішення керівником рятувального підрозділу, який першим прибув до місця надзвичайної ситуації [3].

Як показує міжнародна практика в системі підготовки рятувальників активно використовуються мобільні тренувальні комплекси – це передова комп'ютеризована система навчання, яка дає змогу у безпечних,

контрольованих та екологічно чистих умовах підготувати працівників аварійно-рятувальних служб, підвищити їх боєздатність під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Досвід застосування таких комплексів як «Mobile respiratory protection training galler», «Combined training system», «КІО» (Німеччина), «Mobile Fire Trainer ML 2000» (Польща) показує, що вони є реальними симуляторами небезпечних факторів, а їх мобільність сприяє зручності проведення тренувань будь-де і будь-коли. В рамках виконання спільного польсько-українського проекту «Регіональні тренінгові центри порятунку – підтримка системи підготовки добровільної пожежної охорони та професійних аварійних служб в Україні» впроваджуються багатофункціональні тренажери контейнерного типу [4]. Беззаперечною перевагою подібних тренажерів є можливість здійснити: задимлення приміщень справжніми продуктами згорання, подачу вогнегасної речовини на гасіння справжнього осередку займання, відпрацювання рятування постраждалих на висоті та в обмеженому просторі тощо. Наукове супроводження впровадження таких тренажерних комплексів дозволило дослідити сучасні методи та засоби підготовки особового складу на тренажерах (симуляторах) та обґрунтувати конструкцію і оснащення тренажера. [5] На основі проведеного аналізу та досліджень розроблена методика проведення занять для виконання навчальних вправ особовим складом підрозділів ОРС ЦЗ під час виконання завдань за призначенням та програма підготовки інструкторів.

Разом з тим, основна проблема, яка залишається актуальною, під час впровадження відповідних технологій – це варіативність їх практичної реалізації. Варіативність – це концептуальна основа дидактики. Саме варіативність дає можливість диференційованого підходу до всіх категорій рятувальників, які навчаються, а також дозволяє побороти фактор звикання під час навчання.

З цієї точки зору стає актуальним розроблення не тільки конструктивних особливостей тренажерних комплексів і методик проведення занять, а й моделей імітації дії небезпечних факторів, наприклад таких як явища Flashover,

Backdraft, Flameover (Rollover), утворення нейтральної зони під час внутрішньої пожежі, зони забруднення тощо [6]. Застосування таких моделей дає можливість керівнику занять використовуючи вихідні дані, які відповідають певній конструкції тренажера, досить точно відтворити необхідну реальну обстановку, а в процесі відпрацювання вправ – моделювати її розвиток.

В цілому, варіативна модель практичної підготовки із застосуванням багатофункціональних тренажерних комплексів має містити чотири взаємопов'язаних компоненти: концептуальний, технологічний, змістовий та регуляторний. Сутність концептуального компоненту моделі – це варіативність. Технологічний компонент передбачає застосування моделі на практиці і включає систему дій інструктора, спрямованих на застосування різноманітних організаційних форм і технологій навчання. Змістовий компонент передбачає відповідність змісту, складності та обсягу навчального тренінгу. Регуляторний компонент включає узгодження методів, засобів навчання і змісту практичної підготовки.

Іншим проблемним питанням є оцінювання ефективності застосування багатофункціональних тренажерних комплексів. Дійсно, попередня оцінка свідчить про значне підвищення якості навчання, професійних навичок та психологічної стійкості. Вони дозволяють моделювати складні умови (пожежі, завали, хімічні загрози) у безпечному середовищі, економлячи ресурси та час, необхідні для реальних тренувань. Разом з тим, процедура оцінювання потребує застосування більш ширшого комплексу емпіричних методів дослідження – переходу, наприклад, від методів спостереження, опитування до експерименту і вимірювання. Крім того, методика їх застосування має корелюватись з результатами дослідження ефективності проведення аварійно-рятувальних робіт рятувальниками в реальних умовах [7].

Список використаних джерел

1. European Fire Service Colleges Association. URL: <https://www.ef sca.org/> (дата звернення 09.04.2026)
2. International Association of Fire and Rescue Services. URL: <https://www.ctif.org/> (дата звернення 09.04.2026)

3. Програмні тренажери. URL: <https://nuczu.edu.ua/ukr/prohramni-trenazhery> (дата звернення 09.04.2026)
4. Луц В. І., Лазаренко О. В., Сукач Р. Ю., Яковчук Р. С. Обґрунтування конструкції багатофункційного тренажера контейнерного типу для підготовки пожежників. Пожежна безпека. 2020. №36. С. 75-83. DOI: 10.32447/20786662.36.2020.08
5. Луц В.І., Яковчук Р.С., Войтович Д.П. Методика проведення практичних занять у багатофункціональному тренажері контейнерного типу. Пожежна безпека. 2020. №36. С. 84-94. DOI: 10.32447/20786662.36.2020.08
6. Lars-Göran Bengtsson. Enclosure fires. URL: <https://www.ctif.org/library/enclosure-fires> (дата звернення 09.04.2026)
7. Маловик І.В., Степанчук С.О., Стрілець В.В., Хижняк А.А. Розробка методики підвищення ефективності проведення аварійно-рятувальних робіт в умовах можливого бойового ураження. Актуальні питання охорони праці, цивільної та техногенної безпеки. 2025. Том 1, №1. С. 59-82. DOI: [https://doi.org/10.36910/3083-6255/1\(1\).2025.59-82](https://doi.org/10.36910/3083-6255/1(1).2025.59-82)

Олександра Нирка,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Володимир Буга, *професор кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук*

ПІДГОТОВКА НОТАРІУСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДАПТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДО ПРАВОВИХ РЕАЛІЙ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Повномасштабне збройне вторгнення Російської Федерації на територію України, що розпочалося 24 лютого 2022 року, поставило перед системою юридичної освіти принципово нові виклики. Нотаріальна діяльність як ключовий інститут правової системи держави опинилася в умовах, що суттєво